

ним і керівництвом місцевої адміністрації. Як доводить практика, психологія дільничних під час виконання службових обов'язків інколи зорієнтована на вольовий настрій цих посадових осіб, і професійно не підготовлений працівник міліції навряд чи насмілиться за таких умов реалізувати свої повноваження. До того ж серед практичних працівників міліції поширена думка про те, що боротьба з правопорушеннями, які завдають шкоди природі, — справа другорядна. Така позиція, вважає Р.Д. Боголепов, негативно впливає на організацію природоохоронної діяльності міліції [3, с. 38]

Отже професійна підготовка працівників міліції в галузі охорони природи потребує вдосконалення вивчення нормативних актів, що регламентують зазначені питання, як у навчальних закладах системи МВС України, так і в системі службової підготовки у відповідних підрозділах органів внутрішніх справ. Професійна підготовка працівників міліції в сфері охорони природи насамперед потребує знань екологічного права, вдосконалення форм і методів боротьби з порушеннями природоохоронного законодавства, а також спеціальної підготовки, особливо для слідчих та інших служб, що ведуть боротьбу з правопорушеннями в сфері економіки. Крім того, необхідна спеціалізація міліції в сфері охорони природи, як, наприклад, у прокуратурі. Для цього було б доцільно створити структурний підрозділ в МВС з охорони природи, поклавши на нього відповідальність за координацію природоохоронної діяльності в системі ОВС.

Список літератури: 1. Боголепов Р.Д., Жаворонков Н. М. Организационно-правовые основы деятельности милиции по охране природы. М., 1997. 2. Статут патрульно-постової служби міліції. К., 1995.3. Боголепов Р.Д. Предупреждение правонарушений в процессе контрольно-надзорной деятельности по охране природы. – М., МВД СССР. 1981.

Надійшла до редколегії 12.10.04

І.В. Зозуля

ДО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПРАЦІВНИКА СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Сьогодні, під час реформування системи МВС України, нема настійної необхідності ще раз переконувати когось в особливій актуальності вирішення нагальної проблеми з вироблення професіоналізму її працівників – вважаємо, що дуже докладно та вичерпно це зробили попередні дослідники – О.М. Бандурка, В.С. Венедиктов, М.І. Іншин, В.Л. Лапшина та інші.

Разом із тим, досі залишається багато невирішених проблем і питань щодо професіоналізму працівника системи МВС України. Такими, як на нас, є розробка нової моделі професіонала-працівника системи МВС. Під час реформування системи МВС України ми повинні чітко зрозуміти, якого працівника хочемо мати у реформованій системі, яким критеріям він повинен відповідати, як його треба для цього навчати. У певній мірі це ускладнюється тим, що тільки «в органах внутрішніх справ України, за статистичними даними, працюють фахівці більш ніж 150 спеціальностей» [1, с.211]. Тому з цього приводу О.М. Бандурка вбачає потреби у «комплексному формуванні професіоналізму» [2, с.209] працівника.

І якщо Міністр погоджується із тим, що саме вітчизняний працівник системи МВС ще не у повній мірі відповідає вимогам сучасності, то слід, мабуть, у розрізі цього більш детально проаналізувати загальний стан навчальної системи в державі, який, як ми вбачаємо, стосовно відомчих навчальних закладів поки державу не зовсім задовольняє. Хоча вже з кінця 2003 р. Програмою реформування освітянської діяльності МВС України [2] пріоритетним напрямком діяльності вищих навчальних закладів МВС України визначена якісна підготовка дільничних інспекторів міліції та слідчих, а також заплановані нові заходи з прогнозування потреби в персоналі та відбору кандидатів на навчання, реорганізації та вдосконалення мережі вищих навчальних закладів МВС України, змісту відомчої освіти, організації проведення науково-дослідної роботи та підготовки науково-педагогічних кадрів, нормативно-правового забезпечення розвитку системи дистанційного навчання.

А. Мамишев вважає, що «професіоналізм у державній службі – це передусім здатність державного службовця, колективу державних службовців визначати з урахуванням умов і реальних можливостей найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними завдань у межах нормативно-визначених повноважень» [3, с.322]. І виходячи з цього, саме тут буде доцільним наведення вдалих визначень професіонала-правоохоронця, наданих В.Л. Лапшиною: – «Це людина з відповідним рівнем усвідомлення сутності своєї професії», яке «визначається ступенем оволодіння змістом, формами та засобами правоохоронної діяльності». Тому, залишається тільки дещо повторюючись, додати, що *«професіонал системи МВС визначається ступенем оволодіння змістом, формами та засобами правоохоронної діяльності, специфічними для системи МВС»*.

Раніше згаданий А. Мамишев основними критеріями професіоналізму вважає наявність вищої освіти, компетентність, дисциплінованість, практичний досвід роботи, організаторські та управлінські здібності, ініціативність, творчість тощо [3, с.323] – але чи можна до таких відносити «економічну зацікавленість» чи «соціальну захищеність»? – мабуть, тільки як підґрунтя справжнього професіоналізму.

Звідси, при оцінці професіоналізму працівника системи МВС слід відрізняти власне професійні якості людини, що мають безпосереднє відношення до зайняття службово-оперативної діяльністю, та особистісні якості, що супроводжують цю діяльність як її обов'язкові складові. До того ж, дещо цікавим розвитком цього напрямку є, наприклад, дослідження професіоналізму вищого класу, хоча б стосовно до поступового переходу професіонала-правоохоронця від професійного виконання правоохоронних функцій до привнесення в означене виконання правоохоронних функцій елементів особливої професійної майстерності, самовіддачі, досконалості. А це, безумовно, додатково потребує підвищення якості та розширення змісту функціональних знань у галузі професійної правоохоронної діяльності та психологічних (особистісних) знань.

На жаль, ми не знайшли в основній чинній нормативно-правовій базі щонайменше якихось суттєвих згадувань щодо професіоналізму, як відміт-

ної якості працівників підрозділів, органів та служб системи МВС України, що є, на нашу думку, явною прогалиною у правоохоронній законотворчості. Так, Концепція розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України [4] двічі тільки синонімічно подає про «зміцнення професійного ядра» при реформуванні апарату попереднього слідства та про «підвищення професійно-освітнього рівня» щодо удосконалення роботи з кадрами. Закон України «Про міліцію» взагалі не згадує про професіоналізм працівників [5]; Інструкція про порядок проведення атестування особового складу органів внутрішніх справ України [6] – тільки про підтвердження професійного рівня працівників як мети атестування (п.1.1), аналіз професійної підготовки, вивчення професійних якостей при складанні атестаційних листів (п.3.1), професійну компетентність та професійну майстерність при прийнятті рішень (п.4.11). Чинне Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ Української РСР – тільки про переміщення на нижчі посади при невідповідності професійних якостей (п.41).

Тому пропонуємо перший крок у цьому напрямку, виклавши ч.1 ст.17 Закону України «Про міліцію» в редакції: «на службу до міліції приймаються на контрактній основі громадяни, здатні за своїми особистими, діловими і моральними якостями, освітнім рівнем, фізичною та професійною підготовкою і станом здоров'я виконувати покладені на міліцію завдання. При прийнятті на службу може бути встановлено іспитовий строк до одного року. Рівень професійної підготовки має строго відповідати посадовим функціональним обов'язкам».

Пропонуємо також *уточнити зміст розглянутої Інструкції про порядок проведення атестування особового складу органів внутрішніх справ України* стосовно професіональних якостей працівників системи МВС України, зазначивши конкретно останні як критерій відповідності займаній посаді. Певний вихід у підвищення професіоналізму ми вбачаємо також у *підготовці окремого наказу МВС «Про професіоналізм працівників органів, підрозділів та служб системи МВС України»*, що у повній мірі відповідав би духу і змісту сучасного реформування системи МВС України.

Певні риси професіоналізму працівника системи МВС України ми досліджували раніше, зокрема, це настроєність на високі досягнення та захопленість роботою, активність, ініціативність у власному розвитку, прагнення допомогти товаришу тощо. Можливо, має сенс наша впевненість, що професіонал-правоохоронець відрізняється від професіоналів в інших галузях усім набутиим попередниками досвідом – особливо наочно це демонструється, наприклад, у вироблених самим життям правилах забезпечення особистої безпеки при проведенні спеціальних операцій тощо.

І, наприкінці, хотілось би особливе значення у формуванні високого професіоналізму працівників системи МВС України надати мотивації як спонукальному засобу оволодіння професією та професійного зростання у службі, особливо, під час та після реформування системи МВС України.

Список літератури: 1. Бандурка А.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х., 1999. 2. Наказ МВС України «Програма реформування освітянської діяльності МВС України» від 20.10.2004 р., №

1213. 3. Мамишев А. Критерії професіоналізму державного службовця – працівника державної служби в Україні // Зб. наук. пр. УАДУ при Президентові України. 2000. Вип.2. Ч.1. 4. Постанова Кабінету України «Про концепцію розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України» від 24.04.1996 р., № 456. 5. Закон України «Про міліцію» від 20.12.1990 р., № 565-ХІІ // ВВР України. 1991. № 4. Ст.20 (із змінами та доповненнями). 6. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування особового складу органів внутрішніх справ України» від 13.03.2001 р., № 225/5416 (із змінами за наказом від 18.10.2002 р., № 1050).

Надійшла до редколегії 16.10.04